

Lezen: Ruth 1 en 2: 1-3 en 4: 13-22

Tekst: Mattheüs 1: 5B

Kindermoment

Waar is Jezus geboren?

Hoe kwam het dat Jezus daar geboren is? Waar woonden Jozef en Maria?

Kort vertellen over Ruth:

Betlehem: huis van brood.

Hongersnood.

Heidens meisje.

Vreemde geschiedenis.

Gebroken kerstballen.

Gemeente van Christus, het thema van de preek van vanmorgen is:

MOET GOD ER ZIJN VOOR JOU OF WIL JIJ ER ZIJN VOOR GOD?

Twee vrouwen lopen langzaam langs de weg. Twee heel verschillende vrouwen. Ze zijn op weg van Moab naar Israël. De ene vrouw is oud en grijs. Zij loopt gebogen en kijkt zorgelijk. Ze torst de hele wereld op haar rug, zo lijkt het. Eén en al bitterheid. Die zal wel heel wat meegemaakt hebben. De andere vrouw is jong, eigenlijk een meisje nog. Je kan aan haar veerkrachtige houding zien, dat ze nog een heel leven voor zich heeft.

De jongste vrouw is Ruth. Ze komt uit Moab. Een vervloekt volk. Moab, dat betekent: van mijn vader. En zo is het ook begonnen, met Lot. Geen afkomst om trots op te zijn. En ook vijanden van het volk van God. Denk aan Balak en Bileam. Denk aan dikke koning Eglon, vlak hiervoor nog. Die door richter Ehud was vermoord. Wat moet die Ruth uit Moab in Betlehem?

Je moet er eigenlijk een vraag *voor* stellen. Wat deed Noömi in Moab? En dan komt er heel veel verdriet achter weg. Elimelech had op een gegeven moment de beslissing genomen te emigreren. Weg vanwege de honger. Geen makkelijke beslissing. Als je twee kindermonden te voeden hebt. En had Abraham niet hetzelfde gedaan, lang geleden. En Isaäk? En Jakob ook nog? Gevlucht voor de honger. Elimelech bevond zich in goed gezelschap.

Maar ook in die gevallen had het veel ellende gebracht. En in Elimelechs leven blijkt dat weer. Zo'n beslissing om het beloofde land te verlaten. Dat is nogal ingrijpen. Want hij stierf. En na hun huwelijk met Orpa en Ruth stierven ook Machlon en Kiljon. En dan zit je daar. Ontheemd. Noömi. Een vreemdeling. Allochtoon. Met twee schoondochters in huis. Drie weduwen. Wat moet je dan?...

En nu lopen daar twee van die weduwen. Noömi en Ruth. Samen op weg naar het beloofde land. Naar Betlehem. Wat, wrang genoeg, 'broodhuis' betekent. In het broodhuis is nu weer volop eten. En dus wil Noömi terug.

Aanvankelijk waren ze met zijn drieën vertrokken. Noömi, Ruth en Orpa. Maar de laatste was na een tijdje afgehaakt. En logisch ook! Wat moet je met zo'n verbitterde schoonmoeder? Wat moet je bij zo'n cynisch mens in huis? En Noömi had er ook zo op aangedrongen! Ga toch terug. Zoek je eigen geluk!

Je vraagt je af wat daarachter zit bij Noömi. Wat bezielt haar om haar schoondochters te lozen voor ze in Betlehem zijn? Is het echt de menslievendheid, die uit haar woorden lijkt te spreken? Of is het iets anders. Schaamt ze zich misschien, dat ze straks met twee Moabitische meisjes in Betlehem aankomt? Uitgerekend uit Moab!! Waarschijnlijk heeft dat wel meegespeeld. Hoe dan ook, Orpa ging terug.

Maar Ruth. Ruth niet! Zij blijft bij haar verbitterde schoonmoeder. Zij is trouw. Trouw aan God vooral! Dat is niet teveel gezegd. Want Naomi. Naomi zegt het tegen haar: 'kijk, Orpa is terug gegaan naar haar volk *en haar god.*' Alsof het om het even is welke god je dient. Of dat nu JHWH is of Kamos, de god van Moab. Dat maakt toch niet uit. Zo lijkt Noömi te redeneren. Ze is ook teleurgesteld in de HEER. Alles is ze kwijt. Waarom zou God meer te vertrouwen zijn dan Kamos? Begrijpelijk.

Maar Ruth wijst haar terecht! Het klinkt bijna als een trouwbelofte. Zo stellig spreekt dit Moabitische meisje. Ik blijf bij je, Noömi. Totdat de dood ons scheiden zal. Ik blijf bij je in regen en droogte, in gezondheid en ziekte, in rijkdom en armoede, in vruchtbare en onvruchtbare jaren. Zo klinkt het bijna. En dan die beroemde woorden: 'Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God. Waar u sterft, daar zal ook ik sterven en begraven worden. Zo waarlijk helpe mij God almachtig!' Zelfs een eed komt eraan te pas. Zo trouw is ze aan haar schoonmoeder. Maar vooral, aan de God van haar schoonmoeder. Over wie ze blijkbaar toch veel gehoord heeft van haar schoonfamilie.

Tegenwoordig doen er veel grappen de ronde over schoonmoeders. Je kunt het inderdaad slecht treffen. Zoals Ruth. Een verbitterd mens is Noömi. Vol wrok. Vol vragen. Waarom heeft ze zo moeten lijden? Is dit een straf van God? Eerst haar man en daarna haar beide jongens? Waarom doet God dat zo? Had ze een keus gehad dan? Heeft God niet makkelijk praten? Ze moesten toch wel weg uit Betlehem? Er was toch geen brood? Een mooie naam: Broodhuis. Maar God had het mooi niet waargemaakt. Waar was God? Waar is God in mijn ellende? Zo vraagt ze. En dat klinkt verbitterd. Een verbitterde, oude vrouw. Geen prettig gezelschap. Maar Ruth blijft haar trouw. Uw God is mijn God.

Dus daar lopen twee vrouwen langs de weg. Twee vrouwen, bij elkaar voor het leven. De één loopt gebogen. Is oud en grijs. Het lijkt, alsof ze heel de wereld op haar rug torst. Ze lijkt één en al bitterheid. Ze zit vol met opstandige vragen. De andere vrouw is veel jonger. En loopt er veerkrachtig bij. Noömi en Ruth. Op weg naar Israël.

Toch moeten wij niet vergeten, mijn broeder en mijn zuster, dat Ruth in precies hetzelfde schuitje zit als haar schoonmoeder. Ook zij heeft heel wat te verstouwen gehad. Want je zou je man maar verliezen. Zo jong nog. Pijnlijk jong. Ook Ruth is beschadigd door de omstandigheden. Maar toch is haar houding helemaal anders dan die van Noömi. Er is in Ruth een verlangen naar God. Uw God is mijn God. Wat een prachtig getuigenis in die omstandigheden. Zij is niet verbitterd. Ze wil naar het land van die God. Ze wil tot zegen zijn voor haar schoonmoeder. Ze vindt kracht, om niet alleen met zichzelf bezig te zijn. Ze wil er zijn, voor God en haar naaste. Dat spreekt uit haar houding. Dat spreekt uit haar woorden. Ondanks alles wat ze heeft meegemaakt kijkt ze toch nog om zich heen. En naar boven...

En zo komt dit kleine reisgezelschap aan in de plaats van bestemming. En heel het dorp raakt over hen in opschudding. Het gaat rond als een lopend vuurtje. Hé, weet je het al: 'Noömi is terug. Maar wat is er met haar gebeurd? Wat ziet ze eruit! Wat zou haar overkomen zijn? En wat heeft ze een verbitterde trek om haar mond! En nu heeft ze ook nog zo'n heidense meid meegenomen. Uit Moab nog wel. Wat moet zo'n meisje nu hier?' Zo zal er geroddeld zijn. Want ja, in dorpen wordt gekletst, nietwaar?

Maar, ze zeggen het ook tegen Noömi zelf. 'Wat zie je eruit. Wat is er gebeurd?' En op die vragen komt de bitterheid van Noömi eruit. Als bittere gal spuwt ze haar woorden: 'Noem mij geen Noömi. (de lieflijke) Nee, noem me Mara, bitter. Want ik ben door God verbitterd.' En dan noemt ze in twee zinnen vier keer de naam van God. JHWH en 'de Almachtige'. Hij is voor haar de grote boosdoener. Waarom heeft Hij mij in het ongeluk gestort?! Hij is er niet voor mij. Hij heeft mij verlaten, zo klinkt haar bitterheid. En het is wel begrijpelijk. Als je zoveel meegemaakt hebt. En er lijkt geen eind aan te komen. Dan komt het er een keer uit. Al haar gal tegen de God van het verbond, die haar in de steek liet.

Noömi vindt, dat God er moet zijn voor haar. En met zoveel tegenslag, dan ziet ze niet, dat God er voor haar is. Ze kan er niet verder naast zitten, zoals zal blijken. Natuurlijk heeft ze moeite met het leed in haar leven. En ze verwijt het de Almachtige, dat Hij haar leven uit handen heeft laten glijpen. Ze geeft God er de schuld van. Het lijkt wel, alsof Hij haar losgelaten heeft. Vol ging ze heen. En nu heeft ze niemand meer. En passant krijgt Ruth ook nog een sneer van Noömi. 'Leeg ben ik teruggekeerd'. O ja, met Ruth... Noömi is zo vol van haar eigen leed, dat ze dat alleen maar ziet. En Ruth lijkt vergeten in haar woorden. In een bittere stroom komt haar klacht eruit. God is er niet meer voor mij. Ik heb helemaal niemand meer.

En dat, terwijl God juist door Ruth en haar houding Noömi weer wil zegenen. De houding van Ruth is heel anders dan die van Noömi. Zij stelt niet: God moet er zijn voor mij. Nee, eerder andersom: zij wil er zijn voor God. En die houding wordt door de HEER rijk gezegend. Zelfs de bittere Noömi kan dan uiteindelijk weer lachen. God logenstraft haar bitterheid. Want Hij blijkt er juist wel voor Noömi. Het is Hem geen moment uit handen gelopen. Door Ruth wil Hij Noömi weer zegenen.

Ruth is dus dienstbaar tot en met. Ze maakt er geen probleem van om als een arme aren te moeten rapen. Dat moet je niet te rooskleurig zien. Die meisjes waren vaak het mikpunt van spot. Van kleine pesterijtjes. Maar vaak nog erger. Mishandeling. Misbruik. Ze waren een gemakkelijke prooi voor het ruwe maaivolk. Dat zie je ook aan Boaz als hij tegen zijn maaiers zegt, dat ze haar niet mogen lastigvallen. En niet ruw tegen haar mogen uitvallen. Een hondenbaan. Aren lezen. Maar niet te min voor Ruth.

Het is die houding, die door God gezegend wordt. Hij leidt het zo – het toeval wilde (!) - dat ze op het land van Boaz terecht komt. En als één zich kan verplaatsen in haar positie, dan is het Boaz wel. Hij is immers zelf de zoon van Rachab!! Ook een buitenlandse, die uiteindelijk koos voor Israël. Voor de God van Israël vooral. Boaz zorgt ervoor, dat Ruth zich thuis voelt. En zo gaat het verhaal verder. Die bekende geschiedenis. God zegent Ruth. Die er wil zijn voor Noömi en voor God. Die dienstbaar wil zijn. God antwoordt hier op grootse wijze op Ruths dienstbaarheid. 'Wil jij er zijn voor Mij, Ruth, dan zal Ik je op een prachtige manier laten zien, dat Ik er ben voor jou. Ook al kom je uit Moab. En ook al weet je nog niet veel van Mij, misschien. Ik ben de God die zorgt voor mijn kinderen. Waar ze ook vandaan komen. En wie ze ook zijn.' We kennen ook het vervolg. En daaraan mag je zien, hoe God de grote Regisseur is van de gebeurtenissen. Je mag zien, dat het Hem geen moment uit handen loopt. Ook al heeft het er soms alle schijn van.

We zien het verschil in denken tussen Noömi en Ruth. De eerste werd bitter. Vooral bitter tegen God. Ze werd opstandig. En dat is begrijpelijk. Ze blijft steken in haar waaroms. Ze kon in haar denken niet verder komen dan: 'God moet er zijn voor mij. En nu doet Hij dit. Ik had zo op zijn zegen gerekend. En nu ben ik in Hem teleurgesteld. Hij lijkt er wel niet te zijn voor mij.' Dat betekent niet, dat God haar de rug toekeert! Zeker niet. Integendeel, zo zou je kunnen zeggen. Kijk maar naar de afloop. Maar daarmee is haar houding nog niet meteen goedgepraat. Ze kan veel leren van haar schoondochter.

Want heel anders is Ruth. Ze leeft vanuit een ander perspectief. Als prille gelovige heeft ze het goed begrepen. Niet: God moet er zijn voor mij. Maar meer vanuit de overgave. Vanuit de gedachte: ik wil er zijn voor God. Dat klinkt door in de woorden die ze spreekt, op weg naar Betlehem. Dat zoemt ook door in de dingen, die ze doet als ze daar eenmaal is. Ze vernedert zich. In het lezen van de aren. In het opzoeken van Boaz op de dorsvloer met alle kans dat ze afgewezen zal worden. En belachelijk gemaakt. Maar ze gaat. Vol vertrouwen. Ze wil zich vernederen. Ze staat niet zelf in het middelpunt van haar denken. Zoals dat nog wel eens gaat met mensen, die het moeilijk hebben. Nee, zij zet God en de ander in het centrum. Ze leeft van vertrouwen.

Mijn broeder en mijn zuster, God is er voor je. Het is die boodschap, die elke week verkondigd mag worden. Het is ook die boodschap, die vandaag weer body krijgt in het avondmaal. Je mag het voelen en proeven. God is er voor mij. Dat staat als een paal boven water. Ook als je het zelf maar moeilijk kan geloven. Ook als je zelf je vragen hebt en je waaroms. En daar is niks mis mee. Dat mag. Maar pas op dat je daarin niet blijft steken. Zoals Noömi. Die niet verder kwam dan die vragen. En dat komt, omdat ze zichzelf in het middelpunt zette. Zij moest antwoord. God moest er zijn voor haar.

Ruth begon anders. Zij zei: 'ik wil er zijn voor God'. Laat dat ook jouw houding zijn. Ook als het leven veel pijn doet. En je er eigenlijk voor geen meter uit komt. Toch: ik wil er zijn voor God. Dan geef je God de ruimte. Om te reageren. Om te zegenen. Als je, net als Noömi, altijd maar opstandig vraagt. Dan hoor je misschien God niet, als Hij antwoord geeft. Zoals Noömi haar ogen leek te sluiten voor de zegen, die God haar gaf in haar schoondochter. Als je ootmoedig het hoofd buigt en vraagt: zeg het maar HERE, wat wilt U dat ik doen zal. Dan zal Hij zegenen. Zoals Hij beloofd heeft. Zoals Hij straks ook weer wil bevestigen. Hij wil er zijn voor jou. Wees er dan ook voor Hem. Zoals Ruth.

...

Daar zit ze nu. Oma Noömi. Met op haar schoot haar kleinzoon Obed. Een prachtig tafereel. De tastbare zegen van de HEER. Wat heeft Hij het wantrouwen van Naomi beschaamd. Obed. Dienstknecht, betekent dat. Een naam, waarover nagedacht is. Als Obed volwassen is, trouwt hij. En zijn oudste zoon heet Isai. Ook die trouwt en krijgt kinderen. De jongste noemt hij David. De herder. De koning. En zo wordt Ruth door God een schakel in het voorgeslacht van de Messias. God schakelt haar, een meisje uit Moab. Een dochter van Lot. God schakelt haar en haar geloof in. Zo draagt dit Bijbelboek de naam Ruth. Niet de naam van Noömi, hoe gezegend zij ook in dit alles is. Uiteindelijk. Nee: Ruth. Omdat zij er wilde zijn voor God.

Amen